

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ วิทยาการได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ตามสภาวะของความเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีต่างๆ ที่มนุษย์ได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาในทุกๆ ด้าน การที่มนุษย์จะศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ใดๆ ขึ้นมา ย่อมต้องอาศัยพื้นฐานของการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนา โดยพยายามให้ครูเป็นนักวิจัย และให้การวิจัยเป็นกิจกรรมสำคัญกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียน พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2544) กล่าวว่า ครูควรใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งการวิจัยลักษณะนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หรือการวิจัยในชั้นเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) ได้กำหนดเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และมาตรา 30 ได้กำหนดเกี่ยวกับการวิจัยโดยให้มีการนำการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนว่า ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา จึงเห็นได้ว่าครูมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มบทบาทเป็นนักวิจัยเพื่อศึกษาหาข้อมูลมาเป็นกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นครูผู้สอนระดับใด สามารถทำวิจัยได้ตั้งแต่อนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ดังที่ทศนา แสงศักดิ์ (2543) กล่าวว่า งานวิจัยในชั้นเรียนจะยากง่ายขึ้นอยู่กับปัญหาและสภาพแวดล้อม ดังนั้นจึงทำวิจัยได้ทุกระดับการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาโดยให้ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน และการใช้ผลงานวิจัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมสามัญศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จึงมีนโยบายให้การสนับสนุนให้มีการค้นคว้าวิจัย เพื่อหาความรู้หรือวิธีการใหม่ๆ ที่นำมาประยุกต์ใช้กับสภาพการณ์ของการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน รวมทั้งแก้ปัญหา

ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน มีการดำเนินการส่งเสริมการวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 คือ ส่งเสริมให้ครู อาจารย์มีความรู้ในการ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จัดให้ครู อาจารย์นำความรู้ไปดำเนินการวิเคราะห์วิจัย นำผลการ วิเคราะห์ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน มีการประเมินผลการดำเนินการและมีการเผยแพร่ ผลการวิเคราะห์วิจัยทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน นอกจากนี้ กองวิจัยทางการศึกษา (2529) ได้ ระบุว่าควรให้มีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ด้านการวิจัย แล้วทำหน้าที่โดยตรงและ ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียน และจากการศึกษาเรื่องสภาพปัญหาแนวทาง การพัฒนาและการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของ พันธณีย์ วิหคโต (2536) ที่พบว่า ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยน้อย และนำผลการวิจัยไปใช้ ในการปรับปรุงการเรียนการสอนน้อยมาก กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2537) ได้ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2535-2536 ของกระทรวงศึกษา ธิการ พบว่า ผู้บริหารทุกระดับให้ความสำคัญกับนโยบายการวิจัยน้อย บุคลากรขาดความเข้าใจใน งานด้านวิจัย ส่งผลให้การบริหารงานและการดำเนินงานวิจัยไม่บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่ กำหนดไว้

จากการศึกษาบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหาร จังหวัดตรัง ของ อนงค์ เพชรรัญญ์ (2544) พบว่า บทบาทการ ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โรงเรียน มัธยมศึกษาควรมีนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนต่อการกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการนำเทคนิค การวิจัยมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน บัญชา อึ้งสกุล (2537) ให้ความเห็นว่าหน่วยงาน ต้นสังกัดที่มีโรงเรียนอยู่ในการควบคุมจะต้องกำหนดเป็นนโยบายหลักที่ชัดเจนว่า การสนับสนุน และส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนบนพื้นฐานของผลการวิจัย จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ ต้องส่งเสริมและช่วยให้ครูเกิดความต้องการในการสร้างสรรค์ผลงานทั้งเพื่อประโยชน์ต่อการเรียน การสอน และการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงาน และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2519) กล่าวว่าหน้าที่ ของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคอยกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูทุกคนร่วมมือกันในการปรับปรุงงาน วิชาการของโรงเรียนให้ดีขึ้นและการวิจัยในชั้นเรียนก็เป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการ

ดังนั้นการที่จะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครูจึงควรมุ่งทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อ ศึกษาหาความรู้ หาวิธีการที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอน หรือปรับปรุงคุณภาพการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุให้ใช้ การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ จึงจำเป็นที่ครูทุกคนต้องลุกขึ้นมาปฏิบัติตัวเอง โดย ครูต้องตั้งใจและสนใจใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ เพื่อนำมาแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

และส่งผลต่อตัวครูเองในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพต่อไป ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้บริหาร โรงเรียนและตัวครูเอง

กรมวิชาการเป็นหน่วยงานที่มีภาระหลักในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการศึกษา การแนะแนว การศึกษาและอาชีพ และการวิจัยทางการศึกษา ได้ร่วมมือกับหน่วยงานและสถานศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหลายแนวทางและหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปีงบประมาณ 2543 กรมวิชาการได้ดำเนินโครงการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งทางวิชาการ ด้วยการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เน้นที่การกระตุ้นให้ผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องทำวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เห็นชัดเจนว่าการวิจัยเป็นสิ่งที่ผู้สอนปฏิบัติได้ในวิชาชีพของตนเอง

จากการรายงานผลการติดตามผลการดำเนินงานหลังครบ 1 ปี ของการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ในส่วนของกลุ่มครู อาจารย์ ของบัณฑิต แทนพิทักษ์ (2543) ซึ่งพบว่า ครู อาจารย์ส่วนมากยังมีปัญหาเรื่องการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สำหรับปัญหาที่สถานศึกษาต้องเผชิญทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ระบุตรงกันคือ ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ ความเข้าใจในวิธีดำเนินงาน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การขาดเอกสาร สื่อต่าง ๆ ที่ช่วยในการดำเนินงาน การไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการดำเนินงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานต้นสังกัด

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และการประเมินความถนัดทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2544 โดยสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ ซึ่งสรุปผลการประเมินได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในเขตการศึกษา 12 ใน 3 วิชาคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ยังต้องปรับปรุง โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ต้องปรับปรุงอย่างมาก เนื่องจากอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงถึงร้อยละ 75.88 ส่วนผลการประเมินความถนัดทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปได้ว่าความสามารถของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในเขตการศึกษา 12 อยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง เนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 40.58 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตการศึกษา 12 ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน การทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ แต่จากการสำรวจข้อมูลการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 12

ปีการศึกษา 2545 จากศึกษานิเทศก์จังหวัด และฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 12 พบว่ามีครูเพียงร้อยละ 30 เท่านั้นที่ทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งยังอยู่ในระดับน้อย

จากสภาพดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการส่งเสริมพัฒนา และแก้ปัญหการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพยิ่งขึ้นตามเจตมุงหมายของพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 3 ขั้นตอนคือ

1. ปัญหาก่อนการทำวิจัยในชั้นเรียน
2. ปัญหาขณะทำวิจัยในชั้นเรียน
3. ปัญหาหลังการทำวิจัยในชั้นเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

เป็นแนวทางในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ปัญหการทำวิจัยในชั้นเรียนและส่งเสริมให้ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำวิจัยในชั้นเรียน

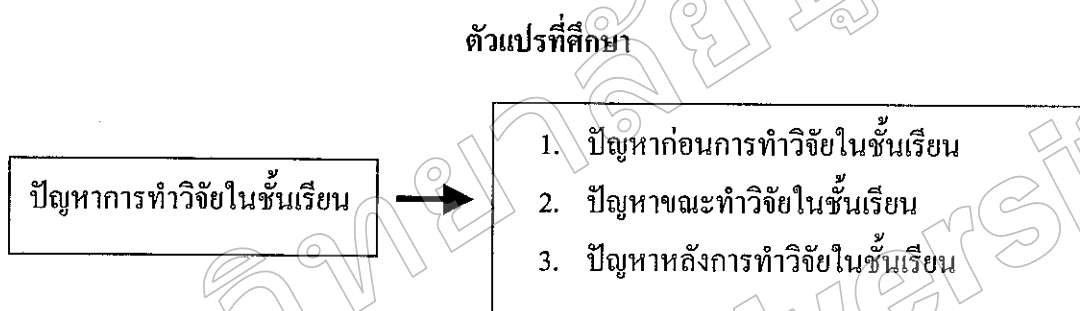
คำถามในการวิจัย

องค์ประกอบของปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอะไรบ้างในแต่ละขั้นตอน คือ ก่อนการทำวิจัยในชั้นเรียน ขณะทำวิจัยในชั้นเรียน และหลังการทำวิจัยในชั้นเรียน

กรอบความคิดในการวิจัย

จากสภาพที่ปรากฏให้เห็นในโรงเรียนมัธยมศึกษา ครูที่ทำการสอนจะเน้นแต่การจัดกิจกรรมการสอนเพียงอย่างเดียวไม่ได้มีการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน หรือเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู หรือหากต้องการทำวิจัยก็จะทำกิจกรรมเก็บข้อมูลวิจัยเป็นงานเฉพาะกิจ เวลาของครูส่วนหนึ่งจึงหมดไปกับการทำวิจัย เวลาที่อุทิศให้กับงานสอนจึงลดน้อยลง ทำให้การ

เรียนการสอนในชีวิตประจำวันของครูและนักเรียนได้รับผลกระทบ และงานวิจัยของครูบางครั้งก็ไม่เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนขณะนั้น แต่เป็นปัญหาที่เคยเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ ข้อค้นพบจากการวิจัยจึงไม่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนได้ แต่ครูผู้ทำวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ผู้วิจัยจึงใช้สภาพปัญหาดังกล่าวและเหตุผลทำให้การทำวิจัยของครูไม่พัฒนาเท่าที่ควรของ สุวิมล ว่องวาณิช (2544, หน้า 6-7) มาสรุปเป็นขั้นตอนของปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนได้ 3 ขั้นตอน คือ ปัญหาก่อนการทำวิจัยในชั้นเรียน ปัญหาขณะทำวิจัยในชั้นเรียน และปัญหาหลังการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบความคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบของปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก โดยสำรวจปัญหาเบื้องต้นของการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก จากครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก ที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียน และศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสุวิมล ว่องวาณิช (2544, หน้า 6-7) นำมาสรุปเป็นปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนใน 3 ขั้นตอนคือ ปัญหาก่อนการทำวิจัยในชั้นเรียน ปัญหาขณะทำวิจัยในชั้นเรียน และปัญหาหลังทำวิจัยในชั้นเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก 8 จังหวัด ในปีการศึกษา 2545 ที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 2,138 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก 8 จังหวัด ในปีการศึกษา 2545 ที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียน โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตาม

ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-609) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนใน 3 ขั้นตอน คือ ปัญหาก่อนการทำวิจัยในชั้นเรียน ปัญหาขณะทำวิจัยในชั้นเรียน และปัญหาหลังการทำวิจัยในชั้นเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการที่ครูศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และศึกษาค้นคว้าวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

2. ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีการทำวิจัยในชั้นเรียน จากความคิดเห็นของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาผู้ที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียน ตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ก่อนการทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคในการเริ่มทำวิจัยในชั้นเรียน ในด้านเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ และแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน

2.2 ขณะทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการค้าเนินการทำวิจัยในชั้นเรียน ในด้านความรู้ความเข้าใจ แหล่งในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม งบประมาณ และเวลา

2.3 หลังการทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคหลังจากได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในด้านการสรุปผล การเขียนรายงานผล การได้รับการยอมรับ การพัฒนาผลงาน การเผยแพร่ผลงาน รวมทั้งขวัญและกำลังใจในการพัฒนาผลงาน

3. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ 8 จังหวัด คือ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว